

ЦРНОГОРСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ
ГЛАСНИК ОДЈЕЉЕЊА УМЈЕТНОСТИ, 28, 2010.

ЧЕРНОГОРСКАЈА АКАДЕМИЈА НАУК И ИСКУССВ
ГЛАСНИК ОДДЕЛЕНИЯ ИСКУССТВ, 28, 2010.

THE MONTENEGRIN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
GLASNIK OF THE DEPARTMENT OF ARTS, 28, 2010.

UDK 823.163.4.09-1 Petrović Njegoš P. II

Душан ИЧЕВИЋ*

ЊЕГОШЕВА МИСАОНА ПОЕТИКА

Апстракт: Његошеве мисаоне пјесме и „Луча микрокозма” отвориле су нови свијет спознаје Свијета. У студији „Његошево почело” сам расправљао начин поетскога стварања. Усредсређен на мисаоне пјесме откривам могућности друкчијега тумачења Његошеве поетике у квантно/холографскоме кључу. Новија истраживања измијењених, прелазних и проширених стања свијести, заснована на биофизичко/информационој и квантно/холографској матрици омогућила су свеобухватније разумијевање и Његошеве мисаоне поетике. Његошеви самотвори су ми дали повод и побуду да М/мисао уздигнем у врховну/врхунску човјекову способност и одлику, и основну одредницу цјелокупне Његошеве поетике.

Кључне ријечи: мисао, поетика, био/физички/инфо/фрактална матрица, квантно-холографска слика, свијест, свемир, поета, свјетлост

У трагању за новим, и друкчијим, поимањем, тумачењем и вредновањем Његошеве мисаоне поетике исписао сам расправу Његошево почело.

У студији *Мисао и смисао* (ЦИД, Подгорица 2000. године), у којој сам трагао за чистом мисли, покушао да одгонетам енергију мисли, – дотакао сам и Његошеву космогонију и Његошева сновиђења. Наканио сам потом да свеобухватније, на нов начин и, колико је могуће, друкчије освијетлим источнике Његошевога поесиса, нарочито у мисаоним пјесмама и у *Лучи микрокозма*.

Почетно сам назначио: Почело није (временски) почетак: када је (тематски) почињало/настајало које Његошево дјело/дјела. Почело

* Професор Универзитета у Београду

обухвата: како, из чега све исходи, које је почело/начело: која је/из чега је/каква је Његошева поетско-мисаона творачка енергија.

Прва поставка је: Мисао је Његошево ПОЧЕЛО. Мисао је све, све је у мисли. Мисао оптиче Свемиром. У мисли се зачне, мисао води, трага, сумња, сучељава, самјерава, ствара. У *Лучи микрокозма* и у мисаоним пјесмама испољава се „искра божествена”. Мисао се ствара, и самоствара. Почело је моћ мисли да твори, и како твори.

За почетак напомињем да је мисаона поетика, наравно не у строго категоријалноме поимању, него смисаоно: способност поете да у процесу стварања одговарајућим начинима обликује своје дјело у врхунску умјетничку творбу. Сваки умјетник има самосвојну поетику складања осјећања, доживљаја, искуства, спознаје, духовно-мисаонога... твораштва.

У *Његошевоме почелу* сам се занио, повремено и загубио у трагању за „новим Његошем”. Када сам Његош није успијевао да одгонета тајне живота и свијета, посебно худу судбу човјека, закључивао је:

Овога су у гробу кључеви...

Нашао сам могућу новину, или бар друкчије виђење Његошеве мисаоне поетике у новијим био/физичко/информационим поимањима свијести и у квантно – холографскоме „кључу”. Помогао ми је, наравно, и сам Његош, пошто није застао и чекао загробни живот, него је – заједно са „свијетлом идеом”, па кано анђелом, и најпоузданије, када се напио воде с источника зашао у „онај свијет” и доживио откровења. Пјесник присуствује непосредном откривању свеколике тајне постања у изворном објављивању, и сазнаје.

У своме истраживању мисаоне поетике сам најприје запиткивао:

Је/су ли, сада, у биофизичком, електромагнетном, квантно-холографско-информационом тумачењу свијести нађени кључеви, о којима је Његош чезнуо, за све/објашњење? Отварају ли се земаљске и небеске двери свјетлости за научно и поетичко откривање човјекове свјесности, тајне умјетности и свемирске цјелокупности?

Заједно са Његошем узвисио сам Мисао у врховно својство човјека и у мисао Свемира. Основу сам, да поновим, нашао у *Лучи микрокозма*, мисаоним пјесмама, записима. Пребрао сам, и самјерио, вредновање мисли од древних мудраца до најновијих биофизичких и квантно – холографских слика о Свемиру.

Отворио сам Његошеву мисао за цјелину спознаје, поимања, тумачења, па и (пре)вредновања.

Класична поезика анализом књижевних текстова може да помјера границе разумијевања поступака и техника „писања”, али је смисаоно – непотпуна. Нова поезика нема начелних граница, осим у конкретности поетскога дјела. Она је отворена до – „бескраја”.

У приступу, само у назнакама.

Квантно/холографска слика Свијета отвара нове могућности мисаоне спознаје и разумијевања поезике.

У *квантноме субатомском свијету* дешавају се чудеса, која потпуно преиначују и преименују стварност живота и свијета тумачену на класични начин. У опиту са двоструким прорезом, наводно недјеливи електрон пролази кроз оба, што је незамисливо и искључујуће у класичној механици. У квантном свијету не постоје стања „овдје” и „ондје”, него мноштво комбинација стања, што је принцип *суперпозиције*. Електрони остављају трагове који казују да су честице, и да су интерференција таласа. Показало се да се не може створити јасна слика онога што се дешава у одређеноме процесу, него само вјероватноћа дешавања. Електрон се може налазити и „овдје” и „ондје”, и „свуда”, што је принцип *суперпозиције*, својствено таласима материје, како је открио Макс Борн.

Таласни пакет је вибрациони образац у времену. Мјерни систем дјелује на мјерени систем, односно на понашање и својства честица. И „посматрач” бива посматран, и постаје учесник у процесу. Тако се дошло до укључивања људске свијести у стварност и опис свијета. Квантну неодређеност да мјерење у једном дијелу свемира тренутно одређује стање електрона на другом крају универзума, што нарушава специјалну теорију релативности, изазвала је Ајнштајна да је назове застрашујућим дејством на даљину. Постало је изгледно да су неки („мисаони”?) атоми у људскоме тијелу повезани невидљивом мрежом са атомима на другоме крају свемира, те да покрети људи могу тренутно утицати на стање атома удаљених милијардама свјетлосних година. Значило би, што се Ајнштајну није свидјело, „да свемир није локалан, односно да догађаји на Земљи, путујући брже од светлости, тренутно утичу на догађање на другом крају космоса”.

Нагла промјена понашања електрона назива се *колапсом таласнога пакета*. *Хајзенбергов принцип неодређености* утврђује да се не може истовремено одредити и положај и импулс електрона. Мје-

рењем се може сазнати или гдје се електрон налази, или што ради. *Опит са Шредингеровом мачком* у затвореној кутији начелно отвара подједнаку могућност суперпозиције стања да је жива или мртва, што се сазнаје колапсом таласне функције када се поклопац отвори. Опит је дао повода да се развије идеја о паралелним и одвојеним свјетовима, заправо о мноштву свјетова. Закључак је да је стварност *мултиверзум*.

Отворило се питање: Је ли изводљиво *квантну теорију* примјенити *на космос*, како хоће квантни космолози? Како квантни конституенти појавнога свијета: кваркови и глуони, или електрони, чије је понашање нејасно и хировито, дају јасни и уређени макроскопски свијет? У појму *декохеренције* се покушава да нађе објашњење, бар донекле, повезаности квантних микроскопских и класичних макроскопских појава. Схваћено је да је битна средина у којој се процеси одвијају. За класичну теорију средина је била празан простор. Занемарено је свеprisутно зрачење фотона од сунца, и од универзалнога заосталог космичкога зрачења. Свеprisутно заостало космичко зрачење утиче на фазе одговарајућих амплитуда вјероватноће, које се може одвијати запањујућом брзином, што је декохеренција. Заправо, декохеренција означава утицај окружења на квантне системе који их у врло кратком времену може довести до готово класичнога понашања.

За разумијевање мисаоне спознаје свемирскога поретка значајан је појам и процес *тунелисања*.

Ајнштајн-Розенов мост спаја два универзума, што је битно за разумијевање проласка из локалне у нелокалну свијест. „Раствара” се „зид” који раздваја здраво-разумски макроскопски свијет који видимо око себе, и тајанствени, неинтуитивни микроскопски свијет квантума и таласа. „Ми живимо с друге стране зида на коме су све функције таласа доживеле колапс, па нам се чини да је макроскопски космос коначан и добро уређен”. Нобеловац Еуген Вигнер, са идејом да је свијест битна у процесу посматрања квантних процеса и да сваки посматрач има свога посматрача („Вигнеров пријатељ”), вјерује да постоји космичка свијест која одређује природу самога космоса. (Мичио Каку, Ајнштајнов космос)

У квантној физици, посматрач и посматрани, мјерилац и мјерено... су уједно. И посматрач бива посматран. *Пјесник својим чулима, мислима, душом и духом, дословно, метафорично и симболично*

пронице у тајне себе и Свемира, опјевава свеколику своју унутрашњу и спољашњу природу, стварност, које су спојене.

Је ли и мисао вибрирајућа у свемирској бесконачности?

За поетску имагинацију је заносније отварање холокретања и скривенога поретка Дејвида Бома, физичара са Лондонскога универзитета, Ајнштајновога штићеника и, како кажу, међу најпоштованијима квантним физичарима на свијету. Бом је саздао холографски модел, који објашњава суштину живота и Свијета. Залази у суштину космичке мреже односа са „налазом” неиспољеног имплицитног (имплиците) или скривеног (енфолдед – завијени, умотани) поретка. У холограму сваки дио садржи цјелину. Свемир је налик холограму. У скривеном реду, сваки дио Свемира садржи читав Свемир. Из холокретања проистичу сви облици материјалнога универзума. Простор и вријеме проистичу из холокретања. У имплицитном поретку је заједничка основа и за квантну теорију, и за теорију релативитета (Фритјоф Капра). Дејвид Бом казује: „Кроз огледало модерне квантне физике, посматрач види ‘себе’ и физички и ментално у већој поставци Космоса као целине... Кроз људска бића, Космос ствара огледало за посматрање себе”. (Мајкл Талбот, Холографски универзум)

Многи физичари нијесу склони Бомовој теорији, пошто је сувише инвентивна, заснована на Шредингеровој једначини, која је такође само изум главе, без доказа.

Новија истраживања измијењених и прелазних (додајем и проширених) стања свијести, која су битна за разумијевање и Његошеве мисаоне поезике, заснована су на биофизичкој квантно-релативистичку/квантно-холографској природи свијести. Свијест игра суштинску улогу у квантном колапсу таласне функције, када се, сродно Ајнштајновом принципу еквиваленције, у гравитационим пољима отварају „њормхولة” тунели у нелокалну колективну свијест, па Природа одабира једну могућност, што изазива објективну редукцију таласнога пакета. Заправо, из нелинеарнога нелокалнога спајања са колективном свијешћу, протунелисањем, долази до декохеренције и пада у класично/нормално стање свијести. Комплексним и слојевитим тумачењем свијести обухватају се и језичко/умјетничко/научни и религиозни процеси.

Најављује се *велика синтеза* рационално-научнога, класично-редукованог, у нормалним стањима свијести, и креативно-религијскога, квантно-кохерентнога, у измијењеним и прелазним ста-

њима свијести, *модуса спознаје* у оквирима нове, *квантно-холографске парадигме*.

Измијењена квантно-холографска стања свијести се понашају као дио квантнога холограма, и носе информације о цјелини. Они се региструју само у измијењеним стањима свијести: сан, сањарење, медитација, молитва... Свијест тада може, пошто није оптерећена тјелесним окружењем, да добије информацију о космичкоме квантноме холограму ка цјелини. Повратком из квантно-холографске суме информација у нормално стање издваја се само један члан, док други нестају, што је особина преласка из квантнога у класично стање свијести, повезано са тзв. квантним колапсом. (Дејан Раковић, *Сећања, снови, размишљања о прошлом и будућем* 1984-2007)

У свакодневном животу човек је у индивидуалној локалној свијести. Својом свијешћу и мисаоношћу пролази кроз Ајнштајн-Розенове тунеле у колективну космичку свијет, и сазнаје...

Може бити зачудно што се поетске „маштарије” самјеравају са биофизичким „катогама”. Квантно-релативистичка научна открића суштине свеколике „објективне стварности” отворила су потпуно нови непознати, невидљиви и непредвидљиви а постојећи холосвијет микрокозма, и видљивога, догледљивога и бескрајнога макрокозма.

Све што је читао, Његош је „пронио” кроз себе. Није био научник који пребира и пробира туђе текстове, па усваја оно што му годи. Он је пјесник.

Његошеву тајну сам, заједно са њим, управо откривао у новој кључу.

Његош је рано открио свемоћ мисли. Мисао је боженствена. (*Вјерни син ноћи пјева похвалу мислима*, објављена 1837. године) Његош је рано открио свемоћ мисли. Мисао је боженствена престижница дјела свакојега, основница великих дјела. (*Вјерни син ноћи пјева похвалу мислима*, објављена 1837. године)

Поема *Мисао* (1844. године), која је узнесена ода/химна Мисли, права је непосредна претходница *Луче микрокозма*. Прва мисао је била: У почетку би Мисао. Мисао је створила Свијет.

По Библијскоме тумачењу: У почетку би Ријеч.

Ја мислим: Ријеч је обзнанила само оно што је Мисао створила.

Поета мислилац наставља усхићење свемогућством и Творца и Мисли. Мисао свештена, слатка пишта душе, частица је огња бе-

смртнога, има својство са оцем свијетах, који у бесконачноста свештеном мишљу скроји план битности,

... и рече јој „Буди!” и роди се биће.

Тако и мисао, подражавајући свијету из кога је истекла, ствара идеално, пошто не може дјелом. Нада се да ће с бесмртним дусима уживати вјечно блаженство у свијетломе дому вјечности створитеља.

*Да, смртни би био најгрђе створење
ако му нијеси ти вјесница права
бесмртију душе вјечнога блаженство.*

Опит мишљу, тумарао је по плавој пустињи, тражећи престо оца вјечитости, гдје налази безброј сунаца и пространа поља засијана свијетлим шаровима,

... чита сам с внимањем таину чудесах...

Мисао га је водила у прелесна поља гдје је негда произникло смртно биће, „од ништавног праха вољом свемогућом”. Душа му је стењала гледајући створено ради човјека, „те погрешком грдном вјечно изгубљено”.

Упутио је сам Његош све трагаоце својим стихом у самом почетку Луче микроkozма,

*дубокијем заузет мислима...
(Луча, Посвета, 32).*

Мисао је свеобухватна човјекова моћ спознаје и творења. Макар се чинило да неумјерено, можда и неумјесно, „натежем” нова научна открића на Његошеву поетику, могу бар да запитам: зар није врста слутње када придаје мисли моћ

да свјетило заждиш у бездне чудесах,

да открије

сва чудеса божја – таинствену књигу...

у којој смртни види без краја планове које је свемогући творац у бескрајни простор расуо свјетове. Мисао „усиљава чојка” и да будућности своје каквост и судбину.

Мислилац и пјесник је зашао у квантну свеповезаност холосвијета нелокалнога дејства цјелине на све.

Особито је, наизглед, зачудна Његошева мисао да се велика тајна будућности садржи у њедрима

из којих је наше проистекло биће.

Тајна се открива у ономе што надолази, не у ономе што је прошло. Квантно-хологафски свијет садржи СВЕ.

Зар није врста колапса таласне функције у „садашње”, „овдашње” локално стање када је у повратку прешао границу

*из бесмртног стања у предјеле смртне.
(Мисао, 24-40).*

Велики пјесник потпуно свјестан себе, има право на бесмртност. Велика га је „жалост с ужасом морила”, када је морао да се врати. Но, и у овоземаљскоме животу је нашао начина да „свједочи” о творачким моћима мисли и живота.

Мисао усиљава човјека да зажди свјетила у бездне чудеса, да открије сва чудеса божја – таинствену књигу, и будућност своју...

Човјек би био смртно најгрђе створење да му мисао није права вјесница

бесмртију душе вјечнога блаженства.

Мисао је човјеку свједок бесмртности (Мисао). У правој оди Мисли, Његош разликује ограниченост ума и бескрајност мисли.

*Твојему полету иако је кратак,
ум границу ставит никако не може:
ти границу моћи пређеш људске смјело.*

Пјесник провиди свеобухватност мисли, која сагласно и новијим сазнањима о биофизичким могућностима индивидуалне и колективне космичке свијести, продире у бескрајност. И наведени

кратак полет мисли приличи тренуцима измијењене, прелазне и проширене свијести у чину умјетничког стварања, када се пробије опна локалнога класичнога свијета и доспије у нелокалну свемирску квантно-холографску слику. Његош је интуитивно могао да назре неограничену моћ мисли.

Класична поетика је дала значајна дјела, али је застала у „прописаноме” објашњењу врсте, карактера, технике... писања. Нова поетика – ствара. Његош је саздавао самосвојну поетику, која се не може „прописивати”.

Поета је

*Син природе најближи божанству
од друге свију умни твари...*

Поета може да сазда свјетове, исто као отац премогући, који их сазда и каже:

*Свемогућство светом тајном шапти
само души пламеног поете.*

Његош баш тако поетизује и свједочи све што је и како је било.

Запитао сам се: је ли Његош сав занесен собом/у себи, задубљен, па загубљен у Свемиру, исписао оно што је навирало, што се само отворило/живо-творило/обликовало поетском имагинацијом и „само” спјевало у *Лучи Микрокозма*.

Која је сила теглила Његоша: плам електризма или некакав свети магнет, како записује? Или су спојене у електромагнетној сили, како тврди савремена наука. Је ли и Његош дао довољно повода да се може на потпуно другачији начин схватати његова поезија? Можда највјешћује електромагнетну енергетску силу стварања (ЕМЕС).

Електризма пламом ти човјека параш...

Нешто од тајне како је бесмртни творац у бескрајни простор расуо свјетове ће се, нажалост, видјети за гробом! (Мисао.)

Је ли Његош назрио честичну природу свега постојећега када пјева мисао:

*да честица јеси огња бесмртога
да имадеш својство са оцем свијетах...*

Мисао је „бестјелесна”, духовна, а ипак честична, као што је и свјетлост. Налази ли се „најава” честично-таласне структуре „материје”, која сочињава све живо и неживо.

У Његошевом пјесмотвору могу се наћи спознаје управо о објективности свијета.

Питам се: како је Његош поета и мислилац доспио у космичке дубине? Зажелио, и испунило му се?! Вођен божјом руком, свијетлом идејом, ангелом? Или је ушао у јонска згуснућа/расплинућа електромагнетског таласања, односно из локалне у нелокалну свијест, па му се отворио Космос? Провидио у простор/вријеме својом маштовитом силом!

Је ли егзактно открио све што се збило од Почетка? Тврди се да је његова визија настанка космоса подударна са најновијим научним сазнањима. У својој космогонији је, подсјећам, дао бар три виђења Почела: Бога, архангела Михаила и Сатане, па се може бирати, по нахођењу или склоности. Ипак, која је права?

Колико су и за Његошеву космологију, за Лучу макрокозма примјенљива новија тумачења научне спознаје? Која би интерпретација квантне теорије била прикладна, ако се уопште може научно тумачење „преписати” у мисаоно-поетске творевине?

Квантна теорија тумачи, да поновим, да је људска свијест у стању да бира будућа стања свијета колапсима таласних функција, и да процесира квантна суперпонирана стања.

Дословно се свакако не могу примијенити био-физичко-енергетске одлике мисли у Његошевим самотворима са новим научним спознајама. Замамно је ипак трагати и за таквим могућим „хватањем” Његошеве мисаоне поетике, макар коме личила само на маштанија.

Пустињак цетињски у самштини, унесен у себе, узнесен у висине, стапа се са васељеном и открива чудеса постојања, бивања. Поета, каже, „види велики лист од књиге миробитија отворен, у њему чита чудества створитељева. Они су његово најслађе пиће, он се њима опија, он силом воображенија изводи из блатне земље клицу небеснога живота, трулину боготвори (подвлачење моје – Д. И.). Његов се едем шири на луковима тврди”.

Небеска књига је свакоме отворена, само „пламени поета” умије да „чита”, да „вообрази”, маштом освијетли. У пјесми М и с а о управо открива која је судба и дражест поете: када му Творац зажди душу ватром поезије, – душа му се топи, заигра лира, поја-

ве се гомиле чудесах међу које стане и почне их питати. А свемогућство светом тајном шапти само одабранима, само души пламена поете. И у врху: поета је божји гласник/изасланик, свједок протеклих и непојамних збивања. Отуда и Његош јесте „свједок” свега што се некада збивало и што може бити. И будућности своје кавост и судбину може право видјети. Но, будућност је велика тајна од које ћемо нешто видјети, „ал’ за гробом само”. Каква заумна мисао: будућност с оне стране овоземаљскога живота! Ипак, има наде, пошто свештена мисао, слатка пишта душе, јесте частица огња бесмртнога, која има „својство са оцем свијетах” (Мисао).

И пјесник има својство с Творцем, па отуда и вјеровање да поета с божанском искром у себи може да зађе у тајне свјетова.

Млади Раде Томов узвисује мисао у хитру посредницу

међу људством и међу божеством,

која је вргла стубу како зраку сунца огњенога.

Је ли мисао честично-таласна сила сходна сунчевоме зраку? Коју енергију она носи, која је енергија пожиже и подиже? А поета има својство да му мисао ствара нове свјетове.

Како сам каже, мисао у храму поете у тренућу ствара свјетове и биће природе, и течење видљивих ствари. Пјесникова моћ *п о е с и с а* надмашује и силе природе, пошто он и природу ствара. (Вјерни син ноћи пјева похвалу мислима).

Је ли сила електризма она која твори мисао? Она усиљава чојка да зажди свјетлило у бездне чудесах:

*да открије јасно смртнијем очима
сва чудеса божја – таинствену књигу...*

Чак је могуће да мисаоно провиди и будућност, како сам већ навео. Оно што задивљује свакако јесте да будућност није само оно што ће само по себи наићи. Јесте тајновита, и многима скривита да је наслуте. Сновиде је или провиде они који су мисаоно надарени да у бићу своме и у свијету око себе интуицијом продру у бездне васељене (Мисао).

Је ли у поети „знание” прекогниције, које открива преегзистенцију? Снује ли се будућност из онога што је бар временски прошло, или се само преобликује у ново, па је непознато, или се понавља на

начин који није препознатљив свакоме. Ако је све у јоносфери, око нас, у нелокалној космичкој свијести, од „зачетка” до „свршетка”, па га и индивидуалном локалном свијешћу, „само” ваља спознати, осмислити, онда одиста јесу надарени „подобни” и „позвани” да нам одсјајују скривене истине. Пошто нема апсолутног почетка/свршетка, него је све отворено у покрету и у промјенама, онда јесте блаженство духа да се сва човјекова била и чула отворе за примање, поимање, просудбу, па употребу за сврхе човјека и живота.

Је ли Његош открио тајну свјетлосне формуле пјесништва када је записао:

*Струне су моје лире зраке сунчане и свијех свјетилах.
(Његошева Биљежница, Исто, стр. 137.)*

Свјетлост је све породила. Зраке носе и мисаону енергију. Поете су про-свијетљени про-видници свеколикога бивства.

Његош је могао и сам да спозна квантовану свјетлосну енергију која се таласно-честично обликује у мисао, буде сама по себи мисао.

Зачудна је поставка да се у човјековоме мозгу фотони, који су у цјелокупном свемиру темељна јединица електромагнетне енергије, организују у мисао. У квантном слоју, између празнине и видљивога свијета, између таме и онога видљивога и додирљивога, човјек мозак је „квантни уређај који ствара мисли усмеравајући их у замршене обрасце”. У простору између субатомских честица је виртуелно поље у коме се дешава квантни догађај, који се понекад приказује као талас. Енергија се претвара у мисао. У квантној стварности се рађа свјетлост, а енергија, простор и вријеме заједно чине свијет. (Дипак Чопра, Како спознати Бога)

Покренути из свога средишта, електрони „круже” у човјеку и у „спољнем свијету” природе, и праве јединствени процес спознаје. Вјероватно да особита „грађа” умјетника омогућује да кроз себе: доживљајно, чулно, осјећајно, мисаоно – проноси поруке више-димензионалнога простор/времена.

Замамно ми је било да трагам има ли и мисао својства честица које се истовремено налазе и овдје и негдје „тамо далеко”. Је ли и мисао таласно-честичне природе, или само треперави дух који „хода наоколо”. Мисао је бржа од свјетлости, пошто за трен стигне свуда. Наравно, ограничење је што нема „физичко” упориште за своје бивање у бескрају. Колика је моћ Мисли?

Можда је врх спознаје да је човјек мислећи атом. Наиме, Његош се диви да могућега творца занима судба човјекова толико

*Да атому једном мислећему
да божество таквога качества...
(Луча, I, 207-209)*

Је ли Његош назрио таласно-честичну природу атома, је ли сунчеву зраку „оплодио” атомом. Чудесна моћ атома је и у пробојности чак до – душе. Је ли и она честично-таласне енергије. Атом је свуда:

*Атом уђе у сунчану зраку,
то ли неће у немирну душу...
(Луча, III, 318-319).*

У искушењу сам, без дословнога ослоња на Његошове стихове, да наставим атомску, односно материјалну супстанцу искре, у зраке, луче, које саздавају свемир, човјека, ум, мисао, и по вољи Творца и по сили Природе.

Његош је у својим мислима и пјесничким самотворима обликовао, метафорично и дословно, из себе, и окружења квантно-холографско спајање са Свемиром. Записао је да су генији зраке, да су поетическе душе подобне капљама које на проводници падају и носе у своме брилијантном зрнци свијетли образ Фебов на земљи, да су идеје небеско произрастеније, да бесмртни духови светим електризмом излећу уз зраке свјетовах (Његошева Биљежница).

Свјетлосна енергија је извор свега постојећега. Свјетлосна поезија јесте права Његошева одлика.

Водитељицу свијетлу идеју моли да му скине завјесу непрозрачне смртности и да му омогући да види опширну колијевку у којој се вјечност одњихала:

Пјесник из физичкога бремена прелази у метафизичко битије. Свијетла идеја га гони да скине са себе теготни оков физически, и да следује за њим у царство свјетова. Тамо га диже некакво својство, тегли некакав свети магнет. Његош није био у мистичкој екстази, него усредсређен на жељену целу да спозна шта је иза видљивог свијета. Излази из круга возможности у непрегледна и бесконачна пространства „с оне стране”. Када су прешли шест коловитних небеса, зауставља искру боженствену у полету, пошто

*круг смо давно прешли возможности...
(Луча, I, 95-96, 101-102, 109-110, 121, 141-142.)*

и очигледно зашли у сфере метафизичке скривене тајне, коју Пјесник жудно отвара себи за поимање и дивљење.

Пошто је све у Свemiру честично-таласне природе, у коме се „честице материје” не „ситне” до бескраја, него прелазе једне у друге, као енергетски набоји, тако се у космичком „плесу енергије” непрекидно творе нове супстанце и мисаоно-духовна стања...

Велики писци и мислиоци и опстоје у времену својом (с)мисаоном поетиком који ствара нове свјетове.

Његошева мисао се плоди у унутрашњој спознаји и споју макрокозма и микрокозма.

Је ли и Његош претходница новом тумачењу квантно-холографскога универзума?

Његош је својом мисаоно-поетском про-видношћу про-свјетљавао тмину „љетописа опширне вјечности”.

Потврду за своју замисао налазим и у тврдњи да „све што постоји у најдубљој тајни чува светлост свеобухватног холосвета”. Свјетлост је носилац холограмске информације, а прелаз из холистичких у редукционистичке видике се дешава у тренутку перцепције. Свјетлост која је око нас у холографском облику носи информације о облику, величини, боји, удаљености итд. предмета које рефлектује. Слика цјелине се налази у свакоме дијелу, детаљу. „У сваком делу светлости око нас се налазе информације не само о нашој видљивој околини, већ и о неограничено удаљеним галаксијама, звездама, те одсјајима светлости са површина мора и зрнаца песка неких далеких обала”. За моје поимање суштине Његошевога почела и начела јесте и назнака да мисао директно утиче на холосвијет, и семантичким, и унутрашњим језиком, који је битан „за светлост јединства свега постојећег” (Вук Ускоковић, На путу редукционо-холистичке равнотеже савремене науке и друштва).

Потпуно усредсређен сам са собом из свемира у себи занесен смислом постојања бескрајем одвојен од спољашњег свијета за четири недјеље часнога поста Његош прави право чудесо саздаје сопствени свемир са свим шаровима. Све згусне у Свјетлосни прасак. *Луча микрокозма* и јесте Његошев Велики прасак, који се не да вратити у Црну рупу.

Његош је својом мисаоно-поетском про-видношћу про-свјетљавао тмину „љетописа опширне вјечности”.

Свјетлост је начело цјелокупне Његошеве поетике. Искра, луча, свијетла идеја, зрака... носилице су Његошеве у трагању за тајном Свемира, прапочетком, људском судбом... Свјетлост је све породила, и бесмртна је. Човјек је обасјан свјетлошћу у тами: „искра у смртну прашину”, „луча тамо обузета”. Свјетлост, искра, зрака, луча су истина и симболика Његошеве поетике. Врсту потврде моје замисли у истраживању била је и поставка да се фотон, количина свјетлости, „организује у мисао”. (Дипак Чопра, Како спознати Бога.)

У Његошевом почелу сам посебно означио: *У почетку би свјетлост*, и кроз читаву расправу, са завршетком, узвисио Његошеву *Самотворну мисао*.

Запитао сам се: је ли Његош сав занесен собом/у себи, загубљен у Свемиру, исписао оно што је навирало, што се само отворило/живо-творило, обликовало поетском имагинацијом и „само” спјевало у *Лучи Микроkozма*.

Враћам се поново на „формулу” протунелисања из индивидуалне локалне у колективну космичку свијест, која омогућује да се у спознаји цјелине, колапсом таласне функције, „изабере” одређено „стање”, које је видљиво и препознатљиво. Усуђујем се да наодим да врхунски умјетници и мислиоци, у моме истраживању Његош, могу да досегну „оностраност” свемирске тајне, коју обликују својим дјелима. Умјетници свјесно успијевају да из мноштва суперпозиција одаберу „жељено” стање.

Ако је поуздана научна замисао да је човјек свјестан читавим својим бићем, а не само мозгом, и окружен јоносфером, са јонским згуснућима, да је душа човјеково осјећање, а дух „божанска” творба која спаја с природом која је свјесна, сан живот који мисао твори у сликама, свијет квантно-холографски саздан – може ли Мисао бити права човјекова Истина, вриједност, истородност/истоврсност?

За расправу коју водим особито је значајна и поставка да слојевита човјекова свијест посједује свјесно, несвјесно (индивидуално и колективно) и органско несвјесно, које је исконски биолошки информациони супстрат повезан с Природом, садржан на молекуларном нивоу у свакој човјековој ћелији. Тако мит и снови које се генеришу из свијета митологије, каже, највјероватније нијесу измишљена творевина људскога ума, него „имају реалну подлогу одиграног фи-

зичкога процеса у Природи... Информациона матрица Природе (периоднога система елемената) се на 'волшебан' начин утиснула у нас на молекуларном нивоу као органском несвесном, који се преко индивидуално несвесног, у форми симбола уобличио у колективно несвесном као цивилизацијском феномену" (Ђуро Коруга).

Битно је за моје истраживање да се свијест сматра суштинским својством холокретања.

Отварају се истовремено и питања: Је ли довољно да се све поима само кроз свјесну свијест, или је свако књижевно дјело толико слојевито да се тек свеобухватно: сазнајно, осјећајно, трансцендентално, етички, естетички... може разумијевати, тумачити и доживљавати?

Слојевитост Његошева дјела потребује да се „самјерава” колико су у чину/процесу стварања: инстинкт, интуиција, интелигенција, искуство, инспирација, имагинација, па иновација, чак и имитација. Је ли саздавано истовремено: нагонски, чулно, емоционално, „обичајно”, умно, душевно, духовно, мисаоно...

Склон сам да замишљам да се све и не може одгонетнути и у опробаним и у новим спознајним методама. Умјетникова творачка сензибилност измиче стриктним одредбама. Његошев „вишак свијести” није самерљив са уобичајеним „сабирањем” чињеница и књижевно-критичких обрада. Све и није у свијести. У новоме кључу квантно-холографске слике свијета и цјелине локално/нелокалне свијести биће потребно и друкчије размишљање и разумијевање свих и естетских одлика и спознајних значења Његошевих мисаоних пјесама, поготову *Луче микрозма*. Могло би се све смјестити у свијест ако би се пошло од претпоставке да је Природа као цјелина свјесна, и да се у свијести садрже све особине живих бића. Покушао сам, ипак, да „нови модел” читања Његоша „провучем” и кроз интегралност свијести.

Научно је замамљиво да се сазнаје како се у човјеку и окружењу спајају свјесно/несвјесно/надсвјесно у потпуни доживљај себе и свијета. Ако је био-физичко-информациони процес објективан, постаје ли све спознатљиво и појмљиво. Јесу ли физика и метафизика иманенција и трансценденција у истоме. Измиче ли вео мистике у невидјелицу, или је и она провидљива на ЕМГ (електромагнетним) таласима, без замућенога „вишега смисла”? Склон сам разумијевању мета/физичкога научно-философскога споја у проницању цјело-

купне стварности управо новим освјешћивањем човјекове творачке моћи.

Битно ми је да обухватим цјелину самотворне слике Његоша. Међутим, може се макар надохват расправити: Ако је предсвјесно/подсвјесно, индивидуално/породично/колективно несвјесно одређујуће за човјеков живот/свијет/свијест може ли се несвјесно/подсвјесно/свјесноме надодати и надсвјесно, које је и у човјековом бићу, и изван њега, у јоносфери, у квантно-холографској „панорами”. Човјек и као биолошко, и као ментално, и као мисаоно биће у себи „сажима” сва својства Свемира од праћелијске до најсложеније мисаоно-духовне енергије. Тек у цјелини бића и бивства се може и умјетничко дјело са-живјети, доживјети, разумијевати, собом осмислити.

Колико су код Његоша у „оптицају” биле управо надсвјесне моћи?

Замислио сам, како сам навео, да Његошове поетско-естетске књижевне вриједности самјерим и са новијим научним истраживањима у контексту и комплексу човјекове свијести, микрокозма и макрокозма. Човјек је још од Демокрита микрокозам. И Његошева *Луча* је микрокозма. А микрокозам је у макрокозму, макрокозам је у микрокозму. „Све је у свему” (Аристотел).

Сада залазим у могуће прапочетке.

Научници непрекидно трагају за тим шта је било прије Великога праска (десио се прије 13,7 милијарди година). Тројица истраживача вјерују да су открили трећи свијет (испод/с оне стране квантнога свијета), у дну свјетлоснога конуса, из кога су нестале материја, енергија и све познате силе, који је без димензија, ван времена, чиста информација. „То је тачка, нулта димензија Универзума”. (Др Игор Богданов, др Гришка Богданов, др Мића Јовановић Божинов, Пре великог праска)

Застајем да сликовито кажем: Његош поета/мислилац није имао своју нулту тачку, сем свјетлосни конус, када је у тренутку пробљеска духа почео да про-види свој Велики прасак.

Како се све у свему односи и спаја, Ђуро Коруга подсјећа да је СВЕ ПОЧЕЛО у Великом праску ($H=0$), и настао је Универзум (Природа), па Звјезде (Сунчев систем), напоскон Биосистеми. У свима дјелују четири силе: гравитациона, електромагнетска, слаба и јака. У биосистемима су сједињене органска, биолошка и ментална свијест. У живоме бићу бивствују тијело, душа и дух, са узајамним дјеловањем тијела и мозга. Условно посматрано, из Тијела, Душе и

Духа настају: Магија, која се „спаја” са биосистемима, Митологија са звијездама, и Астрологија са универзумом; Пантеизам, Монотеизам (Тао, Еуринома), Монотеизам (Мојсије, Христ, Мухамед/Рама, Вишну, Шива) и Наука – спојиви са Прапочетком. Снови проишходе из живог бића, сплетени са свим наведеним човјекским творбама. Индивидуално несвјесно је у биосистемима, фамилијарно несвјесно у звијездама, колективно несвјесно у универзуму. Све дјелује на све, према закону *Златнога пресека*.

Из видика модерне квантне теорије се Космос често види као мисао која мисли саму себе. (Вук Ускоковић)

За проучавање којим се бавим занимљива је претпоставка да је сваки атом људског тијела у својој дугој повијести прошао кроз огромне звјездане котлове у којима су стваране нове звијезде. Сви смо, значи, звјезданог поријекла. Необична је истовремено претпоставка да су атоми који сада сачињавају људско тијело, у прошлости можда били у некоме вулкану, у стијенама, у океанима, у атмосфери, у некоме храсту или орлу, те у другим бројним људима из прошлости или садашњости. Вјероватно ће личити на механичку примјену астро-физичких законитости и квантно-холографских процеса на људско створење ако запитам: јесу ли атоми који су саздали Његошево биће, попштавам и за све мислиоце, уређени као високоорганизована материја обдарена свијешћу, носили „памћење” свега онога кроз што су прошли, те је и Пјесник могао да „сазна” све преображаје и творења.

Чудновата је поставка поменутога Дејвида Бома да имплицитни поредак, из којег се изродило све што постоји у универзуму у којему живимо, „садржи сваку субатомску честицу која је била или ће бити; сваку конфигурацију материје, енергије, живота и свести која је могућа, од квазара до Шекспировог мозга, од двоструке спирале (хеликс ДНК), до сила које контролишу величину и облик галаксија”.

Занесен холографском природом универзума, Мајкл Талбот (Холографски универзум) наводи да су свијест и живот нерасклопљени склопови кроз цио универзум, да сваки холограм садржи слику цјелине, па је у сваком дијелу универзума нерасклопљена цјелина. Могли бисмо, замишља, наћи галаксију Андромеда у нокту палца лијево руке само када бисмо знали како, или први сусрет Клеопатре и Цезара, пошто се у принципу сва прошлост и могуће импликације за будућност налазе нерасклопљене у сваком малом подручју вре-

мена и простора. „Свака ћелија нашег тела је нерасклопљен цео Космос”. Тако и сваки лист, свака капљица кише, свако зрнце прашине, па наводи стих Вилијама Блејка:

*Видети Свет у зрнци песка
и Небеса у дивљем цвету
држати Бескрај на длану руке
и Вечност у сату.*

Талбот сматра да је свијет заправо илузија. Можда приличи Његошу, за кога је, како је погодбено запитао:

*Ако земља привиђење није...
(Луча, Посвета, 137)*

Питам: ако земља јесте привиђење, је ли Његош унапријед отворио холографску могућност и привидност свијета и живота?

Пјесник хоће да открије таину, и зато из овоземаљске збиље улази у холограмска небеса:

У љетопис опширни вјечности...

Шта је у самоме човјеку у биофизичкој „структури” што га, отворенога, спаја с окружењем, изравно и у свемирскоме бескрају? Јесу ли иста начела/почела за све што постоји? Како у човјеку „одзвања” звучна спирала живота свеколикога бивства? Је ли квантно-холографско „устројство” цитоскелетнога састава подобно комуникацијској матрици Свемира? Могу ли само одабрани мислиоци, занесењаци, визионари, „мистици”, да „спознавају” јављање и „ваљање” с ове и с оне стране живота и свијета, или је и „ограничени” људски ум научника кадар да открива суштину и трепераву блискост појавних свјетова?

За мене је право питање: Може ли се мисао таласно-честично саздати, или је на граници материје и свијести, која посједује и физичка и духовна својства. Ако би била „опипљива” и „мјерљива”, ко је, како ствара, води, „добацује” до краја/бескраја... Је ли човјекова мисао својствена способност откривања, спознаје и стварања свијета, или је и сам у цјелини Свемирске свијести/мисли?

Превођење стварнога живота у илузију, која је холограм свијести одваја човјека од себе самога, од стварнога живота и свијета. Могу да замислим да живот постоји и послије живота, али поништити живот у животу, и премјестити га у не-живот холограма, свеједно ко га и како правио, излази из научнога дискурса.

У квантно-холографској слици свијета логос/слово су непотпуни за цјелину. Логос више наводи на узрочно-посљедични низ, да не упрошћујем на здраво-разумско схватање. Умјетност надилази логос. Поетика је својом метафориком често над-логична, пошто је трансцендентна.

Застаје се у опсегу књижевно/теоријско/историјско критичке свијести Њутнове класичне механике, ако се не зађе и у могућности нове биофизичкоинформационе и квантнохолографске слике. Наравно, класична поетика као наука о тумачењу књижевнога дјела биће и надаље прикладан начин да се анализује свака врста књижевности. „Спаривање”, како наводи Ђуро Коруга, класичне механике и квантне теорије даје потпуност свакодневнога (з)бивања, дјелања и развоја.

Човјек је збиљско Биће, а не само холограм, слика, шарена или прозирна, треперава, постојеће непостојећа, прана празнина...

Људско друштво, Свијет, Свемир... су и просторно/временски објективна „сила”, а не само холограм скривенога поретка, који се споља показује. Чак ми је и Платонов свијет идеја као мисаона конструкција ближи, него наводно научно тврђење да смо само „пешчани лик на жалу” (Мишел Фуко) или тек трептај у ваздуху.

Природа је Свјесна, како тврде научници који истражују природу свијести.

Природа је Мисаона. Природа је творитељица Себе, свега постојећега, бивстујућега, бивајућега. Само тако може бити појмљива и бескрајност Свемира, и безброј облика и ствари, и непрекидност простор/времена у више димензија, и мноштво универзума, и безброј почетака и свршетака конкретних свјетова, и „дробљење” материје у преласку енергетских честица у нове и сродне облике, и таласно-честична природа субатомскога свијета, и свјесно тунелисање из индивидуалне локалне у колективну космичку спознају, са колапсирањем таласне функције и одабиром једне могућности повратком у нормални „круг” живота.

Свијет је цјелина, која ствара и уређује понашање дјелова, за разлику од класичне науке у којој дјелови, механички, творе цјели-

ну. У субатомскоме „простору” нема локалности, локација престаје да постоји. Све је у међусобноме дејству, ништа није издвојено за себе, локално није посебан свијет, нелокално је одређујуће. Све дјелује на све. Ни Универзум није саздан од дјелова за себе, него је у свеповезаности и садејству.

Човјек је постао када је почео да мисли. Када је проговорио, чуо своју ријеч, већ је био – мислен, па, колико, и до када – смислен.

У бескрајности Свемира склон сам да вјерујем да је могло бити безброј Почетака. Јесу ли сви били у истој Сценарију, или је могуће да Природа удешава такође безброј начина настанка, развоја, промјене итд. никоме није довољно знано.

Пјесници носе у себи квантно-холографске слике Свијета. Непрекидно трагају за скривеним „поретком” у себи и у Свемиру. Управо су поете неодгонетнута тајна скривених човјекских моћи. У тренуцима стварања, у измијењеним/прелазним/проширеним стањима свијести, електромагнетним таласима пролазе Ајнштајн-Розенове тунелима из локалне физичке стварности класичне механике у нелокалну космичку квантно-холографску цјеловитост, да би се поново декохеренцијом, односно колапсом таласне функције вратили у нормално стање. Позната синтагма да су пјесници чуђење и откривање свијета може се схватити управо у творачкој моћи да се узнесу у колективну космичку свијест. У Његошевим мисаоним пјесмама и *Лучи микрокозма* отвориле су нови свијет пјесничке имагинације и метафорике.

Склон сам да мислим, умишљам/замишљам да је Његош својом поетском имагинацијом, заведен у „физичко поље”, на извору сазнања, напивши се воде с источника, заправо својом духовном отвореношћу и мисаоном моћи, спојен са „општом” свијешћу Природе – могао да освијести сопствено виђење свеколике таине. Примамљиво ми је да је у квантно-холографској спознаји, протунелисањем ушао у свемирске предјеле, и након колапса таласне функције својом умјетничком моћи исписао узбудљиве странице. Колико је она научно поткрепљива или пјеснички допадљива може да се – суди.

Све што казујем није свагда опипљиво, опажљиво, показљиво, мјерљиво, прарачунљиво, доказљиво. Могуће је за ново или бар друкчије тумачење Његошевих мисаоних самотвора, за особено заснивање Његошеве мисаоне поезике.

Отворио сам Његошеву мисао за цјелину спознаје.

Je ли прецијењено Његошево дјело? Je ли превише хвале за Његошеву мисаону поетику?

Његош је самосвојан мислилац и поета, који је чак и оно што је вјероватно прочитао, проио кроз своју симболику и обликовао у аутентични поетски говор.

И у своме *Тестаменту*, који садржи и врсту молитве, Његош слави Господа што га је „на бријегу једнога Твојега свијета удостојио” да живи, и што га је на земљи над милионима украсио душом и тијелом. Још у Биљежници је записано:

„Они који ме пробудио с вјечнога одра ништожности; они које-му се човјек у храму најтоплије моли пред ведром и бисерном зором”. У најави сопствене смрти, понавља да је човјек смртан и да мора умријети, смирен и спреман је за нову врсту „искуства”.

„Ја са надежом ступам к Твојему светилишту Божественоме којега сам свијетлу сјенку назрио јоште с бријега којега су моји смртни кораци мјерили.”

С вјером у Бога, надао се да ће имати вјечност, каква она била: или да вјечни сан борави или у бесмртним хоровима да Господа вјечно слави.

Задивљујуће је, и зачуђујуће, како књижевни теоретичари, историчари „критичари” педантно траже, чак их „боли” ако не нађу какав утицај ранијих писаца на дјело које приказују. И за Његоша свуда хоће да виде примјесе и трагове претходника. Пренебрегава се да су човјекове мисли, осјећања, чула истовремено и општељудска и особена, индивидуална.

Онтолошко и антрополошко, и космолошко, свемирско, и творачко, самородно сједињују се на особите начине у сваком правом умјетнику. Поете нарочито хоће да буду творитељи, једини, нових свјетова, па само нехотице могу да „приме” нешто већ „чујено”. А ријетки су они који су толико самородни или потпуно нови да се не би нашла бар трунка „позајмице”. Питање је како је поета згуснуо у симбол, знак, метафору, на свој начин, оно што је доживио, осјетио, намислио. А Његош има довољно свога „материјала” за необичнога „пламеног поету” баш у Лучи и у мисаоним пјесмама. Распет на самога себе – човјека, поете, владара и владике – сатворио је вриједно књижевно дјело прије него се са Крста страдања узнио на небеса – да за гробом тражи кључеве таине.

Андрић је свеобухватније и темељније просудио Његошеву мисаону слојевитост када је записао: „Ја мислим да ће се сваки наш

писац и критичар сложити у једном: Његошу је тешко наћи равна у нашој, па и европској књижевности. Такав мисаоно слојевит, беспрекоран у изразу, па уз то још млад песник, ретко се рађа. Готово да ниједан његов стих не би смео да се застиди Шекспира. У годинама тек напуњене младости певати тако узвишено о човечности могли су пре њега, чини ми се још само Хомер, Шекспир и Гете. Његов стил може мирне душе да стане у сам врх европског Парнаса”. Наведену мисао Радомир В. Ивановић ставља у контекст Андрићеве врлине, који за себе каже да је цијелога живота знао да се диви другима, никад себи, и да цијени љепоту већ створених и потврђених дјела. (Радомир В. Ивановић, *Андрићева мудроносна проза*, ИТП „Змај”, Нови Сад 2006, стр. 96, 78.)

Мјеродаван (да употријебим такав израз) је Иво Андрић, који изричито пише о Његошевом генијалном духу: „Он је духом генија, какав је несумјиво био, обухваћао не само „земаљски сајам немислени,, него све видимо и невидимо, проничући у тајну постанка и смисао света и судбине свих створења”. За њега Његошево дјело има заједничко са главним дјелима свјетске књижевности да у свим временима и у безбројним областима може да буде ослонац и путоказ нашем човјеку, у најразличитијим његовим тежњама и потребама. (Иво Андрић, *Његош као трагични јунак косовске мисли; Светлост Његошева дела*)

Узвисујући мисао у врхунску човјекову особину, и потврђујући Његошеву генијалност, Андрић је истовремено означио свеобухватност Његошеве поетике.

Велики пјесници су и природно и по сопственоме укусу склони хармоничноме Златноме пресеку. Показује се да је и Његош увелико био „златно пресечен”.

Колико је хармонија својство Његошеве поетике?

Тежио је согласију и у свом животу и у пјесничком стварању. У пропратном писму Симу Милутиновићу, уз дјелце *Лучу микрокозму*, за печатање, 24. јуна 1845. године, казује: „И ја, како твар умна створитеља, треба согласију општем да подржавам”.

Законом *Златнога пресека* обухваћено је Његошево дјело у одабраноме друштву свјетских писаца. Антоније Шкоклџев и Иван Шкоклџев су у прегледу развоја човјечанства у раздобљима три Европе и свих познатих цивилизација од најстаријих времена до данас посебно издвојили вриједности које се могу уврстити у Закон Златнога пресека. Ремек-дјела свјетске књижевности сачинили су,

по њиховом мишљењу, Мојсије и Хомер, Данте и Шекспир, Гете и Пушкин, и Његош и Толстој. (Антоније Шкоклев, Иван Шкоклев, Оригиналност митологије Балкана, њено порекло и значај у рађању европске цивилизације)

Његош је самосвојни мислилац поета. Стихове из мисаоних пјесама и *Луче микрокозма* сматрам Његошевим самотворним дјелом, свеједно како су настали, „науковањем” или „пауковањем”. Наравно, дајем и преглед могућих утицаја, који нити споре нити умањују Његошеву самобитност.

Самосвојност Његоша је управо у пјесничкој и мисаоној способности да пронесе кроз себе сва исијавања творачке енергије коју је имао и „спајао” са квантно-холографском „околином”.

Самостално, и у поређењу са великим пјесницима, Његош, и својом *Лучом микрокозма* и мисаоним пјесмама, наравно и највише хваљеним *Горским вијенцем* јесте генијалан писац. Расправа коју сам исписао о Његошевом Почелу, и наставио новим истраживањима дају довољно доказа.

Душан ИЧЕВИЧ

МЫСЛИТЕЛЬНЯ ПОЭТИКА НЕГОША

Резюме

Есть три основных вехи мыслительной поэтики Негоша: мощь мысли, уровни сознания и квантово-голографическое отображение мира.

Самотворения Негоша дали мне повод и побуждение к вознесению мысли до высочайшей/верховной способности и свойства человека, до основной вехи всей поэтики Негоша.

Возможно, что поэты в моменте вдохновения, в видоизмененных/переходных/раздвинутых состояниях сознания, мыслительно, электромагнитными волнами, проходят по Ейнштейн-Розена туннелям от ограниченной физической реальности классической механики до неограниченной космической квантово-голографической целостности, чтобы снова декогереницией, т. е. коллапсом волновой функции вернуться в нормальное состояние. Основу этому я нашёл в мыслительных стихотворениях Негоша, в частности, в *Луча микрокозма*.

Његош в своих мыслях и поэтических самотворениях породил, метафорически и, дословно, из самого себя и окружающего мира – квантово-голографическое соединение со Вселенной.

Ключевые слова: мысль, поэтика, био/физико/инфо/фрактальная матрица, квантово-голографическое отображение, сознание, вселенная, поэт, свет.